

DOI: 10.31866/2616-745X.14.2024.319367

УДК 327.82:355.01(477-651.2:470-651.1)-043.94:328.18]:341.76-027.581

ДИПЛОМАТИЧНИЙ ШЛЯХ ЗАВЕРШЕННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ДО ДЕРЖАВНИХ ІНСТИТУЦІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ЛЕГІТИМАЦІЇ ПЕРЕГОВОРІВ

Міщенко Алла Борисівна

*Кандидатка політичних наук, доцентка,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6693-6221>,
e-mail: mishenko.ab@gmail.com,
Київський національний університет культури і мистецтв,
вул. Є. Коновальця, 36, Київ, Україна, 01133*

Надіслано:

20.08.2024

Рецензовано:

02.09.2024

Прийнято:

07.09.2024

Для цитування:

Міщенко, А.Б., 2024. Дипломатичний шлях завершення російсько-української війни крізь призму довіри громадян до державних інституцій як інструменту легітимації переговорів. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, 14, с.152-167. doi: <https://doi.org/10.31866/2616-745X.14.2024.319367>.

Стаття присвячена аналізу політичної довіри українців до органів влади та, зокрема, Президента В. Зеленського (<60 %), який уособлює повноту влади в державі в період російської агресії 2022–2024 років. Рівень підтримки до ключових інституцій у державі легітимізують внутрішньо- та зовнішньополітичні дії і рішення, зокрема й можливі переговори з РФ, які в подальшому імплементуються в наслідки для усієї держави. Воєнний стан у державі передбачає здатність органів влади здійснювати управління суспільством, реалізовувати зовнішню політику країни навіть при високому рівні недовіри (парламенту, уряду), однак суспільство зберігає здатність лобювати та адвокувати неактуальні для влади проблеми, контролювати рішення через акції протесту, електронні петиції, публічні й медійні заходи, активне включення в обговорення політичних подій у соціальних мережах тощо. За допомогою порівняльного методу було здійснено зіставлення даних соціологічних опитувань, які

МІЩЕНКО АЛЛА БОРИСІВНА ДИПЛОМАТИЧНИЙ ШЛЯХ ЗАВЕРШЕННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ...

довели високий рівень підтримки громадянами (<50 %) можливості дипломатичного шляху завершення війни, а системний метод – узагальнити отримані дані щодо наслідків для збереження демократичного розвитку України. Виявлено, що ключова дихотомія суспільних настроїв українців ґрунтується на усвідомленні можливих майбутніх переговорів із країною-агресором, але значна кількість тих же респондентів не готові на суттєві поступки: територіальні, геополітичні, репараційні тощо. Це доводить амбівалентність політичної свідомості українців щодо початку та умов прямих чи за участю міжнародного посередника-медіатора переговорів між сторонами. Було доведено, що дипломатичний шлях завершення війни спирається на хитку політичну довіру до державних інституцій та різновекторність настроїв громадян, які виступають інструментом легітимації можливих переговорів між Україною та росією. Результати переговорного процесу обумовлюють як політичну відповідальність основних підписантів, так і соціально-політичні ризики, що здатні вплинути на стабільність політичної системи.

Ключові слова: дипломатичний шлях; довіра; геополітичний вектор; легітимність; міжнародний посередник; переговори; російська агресія.

Вступ

Переговори між Україною та росією як один із можливих варіантів завершення війни беззаперечно є предметом дискусії як у національному істеблїшменті, так і в міжнародному просторі серед політиків, аналітичних та громадських інституцій, преси і соціальних груп, а також на колективному й індивідуальному, офіційному та неформальному рівнях.

Тому актуалізація дослідження потребувала виявлення того компонента – політичної довіри, – який, з одного боку, легітимує дії та рішення влади, дозволяючи їй управляти політичною системою, а з іншого – приймати непопулярні рішення, що можуть викликати суспільний резонанс, але не дестабілізувати політичний розвиток загалом. Рівень підтримки та умови можливого дипломатичного шляху завершення війни є вкрай чутливим для чинної влади, яка обмежена побажаннями і міжнародних партнерів, але не може не зважати на настрої громадян всередині країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Політична довіра та її вплив на сталий розвиток і збереження політичних систем як підґрунтя легітимності влади та важливий елемент транзиту до демократичного політичного режиму ставала об'єктом багатьох вітчизняних та іноземних вчених. У пропонованому дослідженні використані матеріали П. Розанвалона (2009), Ф. Фукуями (Fukuyama, 2022) та ін., а також роботи

Г. Федорової (2022), де відображено питання можливості дипломатичного шляху вирішення російсько-української війни на сучасному етапі.

Пошук сприятливих умов і позицій вирішення російсько-української війни потребує аналізу результатів соціологічних опитувань громадян, що фіксують зміни настроїв та рівня довіри громадян до ключових органів влади в динаміці 2022–2024 років. Це дозволило зробити висновки про причини посилення підтримки Президента, делегітимації політичних учасників в Україні, умови та прийняття дипломатичного шляху завершення війни. Серед таких інституцій Київський міжнародний інститут соціології, Соціологічна група «Рейтинг», Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова та інші.

Формулювання цілей статті

Дослідження теми переговорного процесу між конфліктуєчими сторонами, зокрема в російсько-українській війні, було об'єктом аналізу багатьох сучасних науковців та експертів, однак актуальним залишається здійснення постійного соціологічного зрізу настроїв громадян в їх накладенні на реальну політичну ситуацію щодо дипломатичного шляху завершення війни.

Тому в дослідженні були виявлені динамічні зміни рівня довіри до Президента України та основних державних інституцій, ставлення українців до дипломатичного варіанта завершення війни, ризику прийняття суспільством мирної угоди тощо, що формує комплексне бачення очікувань громадян та легітимізує рішення влади як для суспільства, так і міжнародних партнерів.

Постановка завдання дослідження

Метою дослідження цієї статті є аналіз настроїв громадян щодо дипломатичного шляху завершення війни з урахуванням рівня довіри громадян до державних інституцій як інструменту легітимації переговорного процесу між Україною та росією.

Завданнями статті є виявити рівень довіри громадян до органів влади, розкрити ставлення українців до можливих переговорів між Україною та росією щодо завершення війни, проаналізувати ризики прямого чи медіаційного переговорного процесу для чинної влади України.

У дослідженні були використані порівняльний, системний і статистичний методи.

Відповідно, гіпотеза дослідження: амбівалентність українського суспільства формує ризики для української влади щодо умов і легітимності можливих переговорів між Україною та рф.

Виклад основного матеріалу дослідження

Розвиток будь-якої політичної системи є заручником кількох важливих учасників. З одного боку, функціонують політичні еліти, що мають власний погляд на внутрішньо- та зовнішньополітичну стратегії, з іншого – громадянське суспільство, що виходить з ідеальних концептів побудови демократичних політичних режимів, але окремим гравцем, який здатен скоригувати діяльність та погляди обох політичних таборів, суспільство як сукупність громадян, які становлять політичну націю кожної держави. Саме вона виступає головним об'єктом державно-політичних дій та рішень органів влади з метою досягнення консенсусного співжиття. Але водночас у транзитних або демократичних країнах саме суспільство здатне змінювати курс та розвиток через сукупність наявних у нього важелів впливу.

Зокрема, Ф. Фукуяма (Fukuyama, 2022, р.48) стверджує, що «ліберальний демократичний устрій, що ґрунтується на правах особи, закріплює ідею рівної гідності в законах, визнаючи громадян моральними агентами, здатними спільно здійснювати самоуправління». Тобто політична система свідомо створює правове, прецедентне та справедливе для більшості підґрунтя, що вселяє віру громадян у здатність контролювати та змінювати не просто владу, а й курс розвитку держави.

Інструментами коригування дій та стратегій влади (політичної еліти) найчастіше виступають загальнодержавні вибори президентів, законодавчих органів влади чи місцевого самоврядування, які дозволяють залучити більшість громадян до політичної активності лише з періодичністю у 4–5 років. Але водночас існують і більш безпосередні та прямі форми політичної участі, що здатні впливати на політичні рішення, їх розроблення і прийняття, лобювати та адвокувати неактуальні для влади проблеми, а саме: акції протесту, електронні петиції, публічні й медійні заходи, активне обговорення політичних подій у соціальних мережах, плебісцити різного рівня, а також революції.

Аналізуючи українське суспільство і його політичну залученість у вирішення важливих для нашої держави питань, варто зауважити, що під час повномасштабної російської агресії, яка триває з лютого 2022 року, громадяни активно використовують усі форми громадської та політичної участі для впливу на владу, окрім революції.

Окремо варто нагадати специфічну дилему сьогодення демократичного розвитку України: з одного боку, в період збройної російської агресії представники влади отримують монопольні можливості реалізовувати будь-яку політику, адже запроваджується низка обмежень, що регулюються воєнним станом. А також діє класичний ліберальний підхід: навіть якщо суспільство більше не довіряє владі, вона вважається легальною до завершення терміну

представництва, а тому здійснює подальше управління навіть поза легітимним аспектом. З іншого боку – у суспільства залишаються неагресивні форми громадської та політичної участі, якими воно користується, щоб тримати під контролем владу. Але більшість із них реалізуються за рахунок дій активної частини громадянського суспільства: волонтерів, громадських і церковних діячів, преси – загалом, лідерів суспільної думки. Водночас очікування та погляди суспільства загалом можна окреслити, лише користуючись даними опитувань різних соціологічних центрів.

Наприклад, Соціологічна група «Рейтинг» спільно з інститутом досліджень Gallup International у 2023 році провела дослідження у межах проєкту «End of Year», де більшість громадян України вважають, що воля народу керує країною (абсолютно співвідносить із пройденими трьома революціями протягом 30 років незалежності). «З цим погодились 44 %, 17 % частково згодні, однак 36 % так не вважають» (Очікування суспільства щодо завершення війни, 2024). Відповідно, будь-яка влада в Україні, навіть наділена надзвичайно великими повноваженнями, свідомо своєї залежності від настроїв суспільства, яке впевнене у своїй силі впливати.

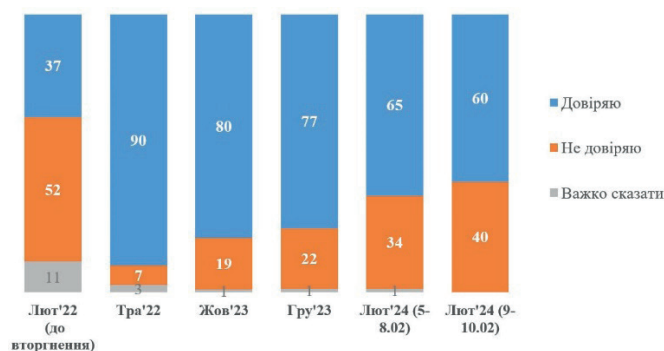
Саме тому дослідження потребує аналізу рівня політичної довіри до основних органів влади, що підтверджує або заперечує легітимність таких інституцій, а відповідно й легітимізують або навпаки делегітимізують рішення, що суспільство в певний історичний період очікує або не готове сприймати. Адже варто пам'ятати, що «легітимність ніколи не може вважатися набутою. Вона завжди залишається нестійкою, постійно ставить під сумнів, залежить від сприйняття суспільством дій і поведінки інституцій» (Розанвалон, 2009, с.19).

В Україні, незважаючи на російську агресію, стабільно зберігається сталий показник високої довіри громадян (дані Центру Разумкова від січня 2024 року) до Збройних Сил України (95 %), добровольчих загонів (85 %), Державної служби з надзвичайних ситуацій (82 %), Національної гвардії України (81 %), волонтерських організацій (78 %), Державної прикордонної служби (77 %), Міністерства оборони України (69 %), Служби безпеки України (68 %), Президента України (64 %), церкви (61 %), Національної поліції України (58 %), громадських організацій (55 %), Національного банку України (53 %). Водночас українці не довіряють державному апарату (чиновникам) (75 %), політичним партіям (72 %), Верховній Раді України (70 %), судам (судовій системі загалом) (68 %), Уряду України (64 %), Генеральній прокуратурі України (60 %), комерційним банкам (53 %), Спеціалізованій антикорупційній

МІЩЕНКО АЛЛА БОРИСІВНА ДИПЛОМАТИЧНИЙ ШЛЯХ ЗАВЕРШЕННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ...

прокуратурі (52 %), Національному агентству з питань запобігання корупції (51 %), Національному антикорупційному бюро України (51 %) (Разумков Центр, 2024). Наведені результати дослідження відображають ерозію державної системи, де політична еліта в особі представницьких органів влади, а також тих інституцій, що мають відповідати за справедливість та неупередженість, делегітимізовані суспільством.

Важливо в контексті цього дослідження відзначити все ж високий рівень довіри до Президента України (<60 %), який для більшості українців уособлює всю владу в державі й несе відповідальність за діяльність більшості соціально-політичних інститутів.

Рис. 1. Динаміка довіри В.Зеленському протягом лютого 2022 року (до вторгнення) – лютого 2024 року

Джерело: (Грушецький, 2024а)

Варто зауважити, що саме війна повернула В.Зеленського на орбіту політичної довіри українців, коли рейтинг його дій та рішень користувався майже повною (90 %) підтримкою всього суспільства, тоді як сучасний стан фіксує зниження до 60 % рівня підтримки. Відповідна тенденція та хиткість суспільних настроїв ставить додаткові виклики для Президента і його офісу щодо можливості проводити монопольну внутрішню та зовнішню політику.

Зокрема, якщо розглянути один із крайніх військових та схвалених Президентом як Головнокомандувачем кроків – початок військової операції в Курській області рф (стартувала 6 серпня 2024 року), то його слід аналізувати не лише як спробу посилити позиції України в можливих майбутніх переговорах із рф, а також і очікування соціального ефекту підвищення рівня політичної довіри до Президента як легітимного з погляду власного народу представника, якому з певною мірою вірогідності доведеться підписати мирну угоду.

Отже, варто окреслити основну тезу цього дослідження: суспільні настрої громадян є ключовими для сучасної української влади у процесі входження в переговори з росією. Тобто політична довіра громадян до влади є інструментом легітимації дій української сторони у процесі мирного чи дипломатичного завершення російсько-української війни.

Це надзвичайний рівень політичної відповідальності, який може взяти на себе не кожен політик, особливо при тотальному спротиві суспільства щодо таких кроків. Тому варто проаналізувати відповідні очікування та настрої громадян на сучасному етапі російської агресії.

Рис. 2. Відкритість до переговорного завершення війни

Джерело: (Грушецький, 2024b)

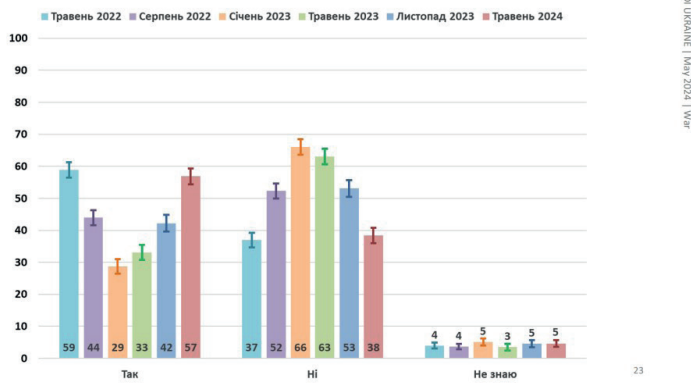
Як відображено у соціологічному опитуванні (Рис. 2), ще у «травні 2022 року 59 %, а в лютому 2024 року 72 % респондентів погоджувалися з думкою, що Україна має шукати і дипломатичний шлях завершення війни» (Грушецький, 2024b).

Загалом, сталий показник (72 %) у 2023–2024 рр. громадян, які усвідомлюють необхідність проводити переговорний процес задля завершення війни й мінімізації людських жертв, повинен свідчити про високий рівень легітимізації кроків української влади в напрямку пошуку чи посередника-медіатора, чи прямих переговорів сторін як один із інструментів завершення війни.

Але варто зауважити, що опитування українців, проведене Національним демократичним інститутом та Київським міжнародним інститутом соціології «Можливості та перешкоди на шляху демократичного переходу України» (2024), вказує на збільшення до 57 % тих, хто розглядає можливість мирних переговорів лише за певних умов, «вигідних» для України.

МІЩЕНКО АЛЛА БОРИСІВНА ДИПЛОМАТИЧНИЙ ШЛЯХ ЗАВЕРШЕННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ...

На Вашу думку, чи повинна Україна вступити в переговори з Росією задля спроби досягнення миру? (q24)

Рис. 3. Чи повинна Україна вступити в переговори з росією задля спроби досягнення миру?

Джерело: (Можливості та перешкоди на шляху демократичного переходу України, 2024)

Загалом, українське суспільство розглядає можливість дипломатичного шляху, початку мирних переговорів для завершення війни, але не готове суттєво поступатись агресору та мріє про сильну позицію України й навіть перемогу, про що свідчать дані опитування, проведеного у червні 2024 році Центром Разумкова на замовлення ZN.UA.

І тільки таку мирну угоду воно готово легітимізувати у своєму сприйнятті реальної ситуації, про що свідчать дані опитувань. Зокрема, «половина українців (51 %) наполягає на звільненні України від російських військ у кордонах 1991 року. 26 % можуть погодитися на припинення війни по лінії розмежування на початку 2022-го, й лише 9 % готові визнати кордон по лінії фронту на момент укладання угоди» (Ведернікова, 2024).

Відповідний аналіз вказує на певну дихотомію поглядів українців, які схиляються до переговорного процесу з РФ (44 %), але не готові поступатись (61 %).

Схожі дані були опубліковані й в останньому опитуванні групи «Рейтинг» «Очікування суспільства щодо завершення війни» (2024), де фіксується, що частка українців, які надали перевагу пошукам компромісів для закінчення війни, скоротилася із 43 % у питанні з альтернативами «Так» і «Ні» до 26 %, коли їм запропонували вибір між перемовинами з росією та продовженням боротьби. І також дуже схожі відповіді щодо умов можливих переговорів, де Україна може вимагати «відведення російських військ з української території, засудження представників російської влади за воєнні злочини, репарації» (Очікування суспільства щодо завершення війни, 2024).

Рис. 4. Яку з умов ви вважаєте мінімально необхідною для укладання мирної угоди з росією?

Джерело: (Ведернікова, 2024)

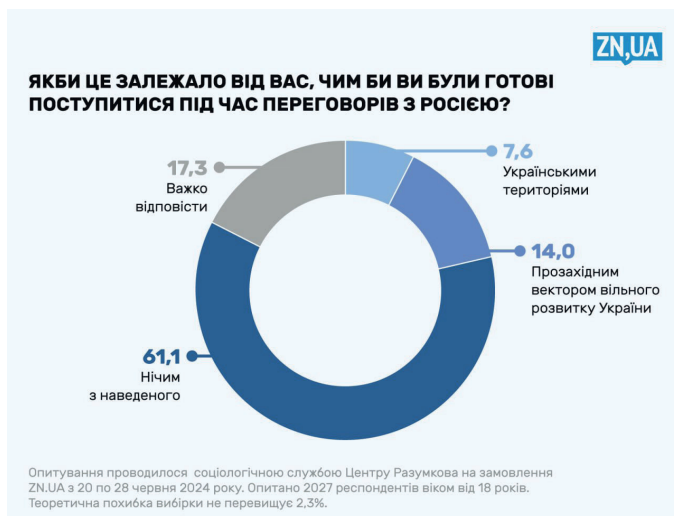

Рис. 5. Якби це залежало від вас, чим би ви були готові поступитися під час переговорів із росією?

Джерело: (Ведернікова, 2024)

МІЩЕНКО АЛЛА БОРИСІВНА ДИПЛОМАТИЧНИЙ ШЛЯХ ЗАВЕРШЕННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ...

Цього року риторика В. Зеленського все частіше враховувала тези з акцентом на переговорний процес із рф. Зокрема, він зазначав, що «наші партнери не тільки Європа та США, але також із багатьох континентів, включаючи Азію, тихоокеанський напрям, а також африканці, Латинська Америка. Коли є представники, які готують вирішення тієї чи іншої кризи, а потім цей документ, якщо він задовольняє Україну, має розбиратися із представниками російської федерації. Поки що ми маємо тільки таку модель» (Іванова та Шварц, 2024), що відповідало б формату зразка «Зернового коридору», який передбачав, що сторони не підписують між собою жоден документ, а посередник підписує угоду зі сторонами окремо, і зміст узгоджений з усіма учасниками.

Як стверджує Г. Федорова,

«для того, щоб країни-суперниці вирішили свої суперечки та розробили нову систему співпраці, вони повинні вести переговори одна з одною, але спочатку вони повинні погодитися взагалі сісти за стіл, що може бути найважчим кроком і бути на основі «дозрілих моментів» як спроб врегулювання конфліктів, включаючи економічні та військові кризи, політичні невдачі та сумісні режими управління в обох країнах». (Федорова, 2022, с.14)

Відповідно, прямі переговори поки малоімовірні, та обома сторонами обираються альтернативні дипломатичні шляхи.

Адже прямі переговори поки що залишаються юридично неможливими відповідно до указу Президента України № 679/2022 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 вересня 2022 року «Щодо дій України у відповідь на спробу Російської Федерації анексувати території нашої держави, з метою гарантування безпеки євроатлантичного простору, України та відновлення її територіальної цілісності» (Президент України, 2022). У пункті 1 Указу зазначається: «Констатувати неможливість проведення переговорів з Президентом російської федерації В. Путіним» (Президент України, 2022). Тобто якщо Президент рф не буде підписантом, або буде інший президент країни-агресора (що малоімовірно в найближчому майбутньому), то держави теоретично можуть розпочати прямі мирні переговори й у подальшому імплементувати мирну угоду.

З іншого боку, формально українська сторона могла б скасувати відповідний указ, що легалізувало б переговорний процес між Україною та рф, однак не актуалізує цей процес через непопулярність такого рішення серед громадян і за таких умов потребує міжнародних посередників.

Відповідно, складні доленосні суспільно непопулярні рішення – продовжити війну, вступити в переговори, підписати мирну угоду з країною-агресором

тощо – варто приймати всупереч суспільній думці, або такі дії щонайменше призведуть до розмежування настроїв суспільства. Це відіб'ється на падінні рівня довіри, популярності й делегітимізує ключових політиків та центральні органи влади, які змушені будуть ці рішення ратифікувати і впровадити.

Якщо державі все ж доведеться йти на такі кроки, ігноруючи рівень підтримки цих рішень зі сторони суспільства, тоді треба бути готовими до підвищення рівня амбівалентності соціальних груп, радикалізації настроїв та дій громадян, можливої революції. Про що свідчать дані опитування громадян.

Рис. 6. Як ви вважаєте, якщо керівництво України буде змушене підписати мирну угоду з росією з кордонами по нинішній лінії фронту (таким чином відмовившись від окупованих територій), чи спричинить це громадянський супротив всередині України?

Джерело: (Ведернікова, 2024)

Варто підкреслити, що амбівалентність політичної свідомості українців була беззаперечною характеристикою суспільства протягом усіх попередніх років незалежності. Однак, якщо в сучасних умовах російської агресії нам вдалось подолати геополітичну амбівалентність, що підкреслює попереднє дослідження беззаперечної підтримки європейської та євроатлантичної інтеграції (Міщенко та Пугач, 2024), то прийняти поразку або нав'язані умови

МІЩЕНКО АЛЛА БОРИСІВНА ДИПЛОМАТИЧНИЙ ШЛЯХ ЗАВЕРШЕННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ...

миру, відмову від територій тощо на цьому етапі воєнної реальності українці не готові.

Тобто політична відповідальність будь-якої влади, яка вступить у публічний переговорний процес, буде неминучою. Здатність суспільства прийняти відповідні рішення буде залежати від принципу солідарності різних соціальних груп, що повинні рівною мірою розділяти наслідки війни. Якщо цей принцип буде порушено, то зникне й консолідація суспільства, а відповідно і легітимність влади.

Соціологічні показники доводять, що українське суспільство зберігає оптимізм, намагається вірити в можливість перемоги, що посилять позиції України у випадку входження в переговорний процес із РФ чи то залучаючи посередників, чи в безпосередній взаємодії.

Висновки

Відповідно політична влада України станом на серпень 2024 року користується максимальним рівнем адміністрування та впливу на політичну систему країни. Контроль над армією, парламентом, урядом, фінансовими інституціями забезпечує можливість ухвалювати рішення швидко й без суттєвого спротиву, користуючись достатньою мірою суспільної довіри. Однак дипломатичний шлях завершення війни і входження в переговорний процес формують певні ризики для чинної влади, зокрема Президента В. Зеленського, який буде нести особисту політичну відповідальність за наслідки, події, суспільні зміни за результатами відповідного рішення.

Враховуючи глибоку й багаторічну амбівалентність українців у політичній площині, влада має усвідомлювати, що політична довіра і настрої громадян виступають інструментом легітимації можливих переговорів між Україною та Росією.

Подальший аналіз цієї теми буде спрямовано на виявлення динаміки зміни довіри міжнародних партнерів до української політичної еліти, що безпосередньо впливає на євроінтеграційні шанси України.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

Ведернікова, І., 2024. Війна чи мир. Українці хочуть повернути кордони 1991 року, але чиїми руками? Результати соціологічного дослідження. *ZN.UA*, [online] 15 липня. Доступно: <<https://zn.ua/ukr/UKRAINE/vijna-chi-mir-ukrajintsi-khochut-povernuti-kordoni-1991-roku-ale-chijimi-rukami-rezultati-sotsiologichnoho-doslidzhennja.html>> [Дата звернення 27 серпня 2024].

Грушецький, А., 2024а. Напрямок справ у країні та довіра політичним, військовим і громадським діячам. *Київський міжнародний інститут*

соціології, [online] 15 лютого. Доступно: <<https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1368&page=1>> [Дата звернення 15 серпня 2024]. Грушецький, А., 2024b. Сприйняття перебігу війни Росії проти України через майже два роки широкомасштабного вторгнення. *Київський міжнародний інститут соціології*, [online] 21 лютого. Доступно: <<https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1372&page=1>> [Дата звернення 15 серпня 2024]. Іванова, О. та Шварц, Д., 2024. Зеленський: Мирні переговори з РФ можливі через посередників. *Deutsche Welle*, [online] 1 липня. Доступно: <<https://www.dw.com/uk/zelenskij-mirni-peregovori-z-rf-mozlivi-cerez-poserednikiv/a-69522366>> [Дата звернення 27 серпня 2024]. Міщенко, А.Б. та Пугач, А.В., 2024. Геокультурні трансформації українців у процесі європейської інтеграції. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, [e-journal] 13, с.130-146. <https://doi.org/10.31866/2616-745X.13.2024.306905> Можливості та перешкоди на шляху демократичного переходу України. Загальнонаціональне телефонне опитування 8 – 25 травня, 2024, 2024. *Київський міжнародний інститут соціології*, [online] 01 серпня. Доступно: <https://kiis.com.ua/materials/pr/20240801_n/May%202024%20Opportunities%20and%20Challenges%20Facing%20Ukraine%E2%80%99s%20Democratic%20Transition%20%28Ukrainian%29.pdf> [Дата звернення 15 серпня 2024]. Очікування суспільства щодо завершення війни, 2024. *Соціологічна група «Рейтинг»*, [online] 13 червня. Доступно: <<https://ratinggroup.ua/research/ukraine/social-expectations-regarding-end-war.html>> [Дата звернення 10 серпня 2024]. Президент України, 2022. *Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 вересня 2022 року «Щодо дій України у відповідь на спробу Російської Федерації анексувати території нашої держави, з метою гарантування безпеки євроатлантичного простору, України та відновлення її територіальної цілісності»*. Указ Президента України №679/2022. [online] 30 вересня. Доступно: <<https://www.president.gov.ua/documents/6792022-44249>> [Дата звернення 25 серпня 2024]. Разумков Центр, 2024. *Оцінка громадянами ситуації в країні та дій влади. Довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів (січень 2024р.)*. [online] 07 лютого. Доступно: <<https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-sytuatsii-v-kraini-ta-dii-vlady-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-politykiv-posadovtsiv-ta-gromadskykh-diiachiv-sichen-2024r>> [Дата звернення 21 липня 2024].

МІЩЕНКО АЛЛА БОРИСІВНА
ДИПЛОМАТИЧНИЙ ШЛЯХ ЗАВЕРШЕННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ
ВІЙНИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ...

Розанвалон, П., 2009. Демократична легітимність. Безсторонність, рефлексивність, наближеність. Переклад з французької Є. Марічева. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія».

Федорова, Г., 2022. Роль дипломатії під час воєнного стану. *Грані*, [e-journal] 25 (5), с.10-17. <https://doi.org/10.15421/172253>

Fukuyama, F., 2022. *Identity: The Demand for Dignity and the Politics of Resentment*. New York: Farrar, Straus and Giroux.

REFERENCES

Fedorova, H., 2022. Rol dyplomatii pid chas voiennoho stanu [The Role of Diplomacy during Martial Law]. *Grani*, [e-journal] 25 (5), pp.10-17. <https://doi.org/10.15421/172253>

Fukuyama, F., 2022. *Identity: The Demand for Dignity and the Politics of Resentment*. New York: Farrar, Straus and Giroux.

Hrushetskyi, A., 2024a. Napriamok sprav u kraini ta dovira politychnym, viiskovym i hromadskym diiacham [Direction of affairs in the country and trust in political, military and public figures]. *Kyiv International Institute of Sociology*, [online] February 15. Available at: <<https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1368&page=1>> [Accessed 15 August 2024].

Hrushetskyi, A., 2024b. Spryiniattia perebihu viiny Rosii proty Ukrainy cherez maizhe dva roky shyrokomasshtabnoho vtorhnennia [Perceptions of the course of Russia's war against Ukraine after nearly two years of large-scale invasion]. *Kyiv International Institute of Sociology*, [online] February 21. Available at: <<https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1372&page=1>> [Accessed 15 August 2024].

Ivanova, O. and Shvarts, D., 2024. Zelenskyi: Myrni perehovory z RF mozhlyvi cherez poserednykiv [Zelensky: Peace talks with Russia possible through mediators]. *Deutsche Welle*, [online] July 01. Available at: <<https://www.dw.com/uk/zelenskij-mirni-peregovori-z-rf-mozhlyvi-cerez-poserednikiv/a-69522366>> [Accessed 27 August 2024].

Mishchenko, A.B. and Puhach, A.V., 2024. Heokulturni transformatsii ukrainsiv u protsesi yevropeiskoi intehratsii [Geocultural Transformations of Ukrainians in the Process of European Integration]. *International Relations: Theory and Practical Aspects*, [e-journal] 13, pp.130-146. <https://doi.org/10.31866/2616-745X.13.2024.306905>

Mozhlyvosti ta pereshkody na shliakhu demokratychnoho perekhodu Ukrainy. Zahalnonatsionalne telefonne opytuvannia 8-25 travnia, 2024 [Opportunities and obstacles to Ukraine's democratic transition. Nationwide telephone survey, May 8-25, 2024], 2024. *Kyiv International Institute of Sociology*, [online]

01 August. Available at: <https://kiis.com.ua/materials/pr/20240801_n/May%202024%20Opportunities%20and%20Challenges%20Facing%20Ukraine%E2%80%99s%20Democratic%20Transition%20%28Ukrainian%29.pdf> [Accessed 15 August 2024].

Ochikuvannia suspilstva shchodo zavershennia viiny [Social expectations regarding the end of war], 2024. *Sociological Group "Rating"*, [online] June 13. Available at: <<https://ratinggroup.ua/research/ukraine/social-expectations-regarding-end-war.html>> [Accessed 10 August 2024].

President of Ukraine, 2022. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 30 veresnia 2022 roku "Shchodo dii Ukrainy u vidpovid na sprobu Rosiiskoi Federatsii aneksuvaty terytorii nashoi derzhavy, z metoiu harantuvannia bezpeky yevroatlantychnoho prostoru, Ukrainy ta vidnovlennia yii terytorialnoi tsilisnosti" [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of September 30, 2022 "On Ukraine's actions in response to the Russian Federation's attempt to annex the territories of our state, in order to guarantee the security of the Euro-Atlantic space, Ukraine and restore its territorial integrity"]. Decree of the President of Ukraine No. 679/2022. [online] September 30. Available at: <<https://www.president.gov.ua/documents/6792022-44249>> [Accessed 25 August 2024].

Razumkov Centre, 2024. *Otsinka hromadianamy sytuatsii v kraini ta dii vlady. Dovira do sotsialnykh instytutiv, politykiv, posadovtsiv ta hromadskykh diiachiv (sichen 2024r.)* [Attitude to foreign countries, international organisations and politicians, and Ukraine's accession to the European Union (January, 2024)]. [online] February 07. Available at: <<https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-sytuatsii-v-kraini-ta-dii-vlady-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-politykiv-posadovtsiv-ta-gromadskykh-diiachiv-sichen-2024r>> [Accessed 21 July 2024].

Rožanvalon, P., 2009. *Demokratychna lehitymnist. Bezstoronnist, refleksyvnist, nablyzhenist* [Democratic legitimacy. Impartiality, reflexivity, proximity]. Translation: Ye. Maricheva. Kyiv: Kyiv-Mohyla Academy Publishing House.

Vedernikova, I., 2024. Viina chy myr. Ukraintsi khochut povernuty kordony 1991 roku, ale chyimy rukamy? Rezultaty sotsiolohichnoho doslidzhennia [War or peace. Ukrainians want to return the 1991 borders, but with whose hands? Results of a sociological survey]. *ZN.UA*, [online] July 15. Available at: <<https://zn.ua/ukr/UKRAINE/vijna-chi-mir-ukrajintsi-khochut-povernuti-kordoni-1991-roku-ale-chijimi-rukami-rezultati-sotsiolohichnoho-doslidzhennja.html>> [Accessed 27 August 2024].

DIPLOMATIC WAY TO END THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR THROUGH THE PRISM OF CITIZENS' TRUST IN STATE INSTITUTIONS AS A TOOL FOR LEGITIMISING NEGOTIATIONS

Alla Mishchenko

PhD in Political Science, Associate Professor,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6693-6221>,

e-mail: mishenko.ab@gmail.com,

Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine, 01133

The article analyses the political trust of Ukrainians in the authorities and, in particular, in President V. Zelenskyi (<60 %), who embodies the fullness of power in the state during the period of Russian aggression in 2022–2024. The level of support for critical institutions in the state legitimises domestic and foreign policy actions and decisions, including possible negotiations with Russia, which are subsequently implemented with consequences for the whole state. Martial law in a state implies the ability of the authorities to govern society and implement the country's foreign policy even with a high level of distrust (of the Parliament and the Government). Still, society retains the ability to lobby and advocate for issues that are not relevant to the authorities, to control decisions through protests, electronic petitions, public and media events, active participation in discussions of political events on social media, etc. The comparative method was used to compare the data from opinion polls, which proved a high level of public support (<50 %) for the possibility of a diplomatic way to end the war, and the systematic method was used to summarise the data obtained on the consequences for the preservation of Ukraine's democratic development. It is found that the core dichotomy of Ukrainian public sentiment is based on the awareness of possible future negotiations with the aggressor country. However, a significant number of the same respondents are not ready for significant concessions: territorial, geopolitical, reparations, etc. This proves the ambivalence of the political consciousness of Ukrainians regarding the start and conditions of direct or internationally mediated negotiations between the parties. It was proved that the diplomatic way of ending the war relies on shaky political trust in state institutions and the multi-vector moods of citizens, which serve as a tool for legitimising possible negotiations between Ukraine and Russia. The outcome of the negotiation process determines both the political responsibility of the principal signatories and the socio-political risks that could affect the stability of the political system.

Keywords: diplomatic path; trust; geopolitical vector; legitimacy; international mediator; negotiations; Russian aggression.